

Laten we van 2023 een actiejaar maken!

We kunnen de schuld nu wel geven aan de overheid, aan Shell, Eneco, Exxon enz? Maar is het geen burgerplicht om actie te voeren? Waar blijven al die hoog-opgeleide Utrechters?

Dat een toename van CO₂ in de atmosfeer kan leiden tot klimaatverandering is bekend sinds minstens 1899/1903 (Chamberlain en Arrhenius). In 1965 publiceerde het Witte Huis *Restoring the Quality of our Environment* met een voorwoord van de toenmalige president Lyndon Johnson. In het rapport wordt gewaarschuwd voor de klimaatgevolgen van een verdere toename van CO₂ door verbranding van kolen, aardolie en gas.

Pas in 1992 werd voor het eerst een klimaatverdrag gesloten (Rio de Janeiro), gevolgd door het Kyoto-protocol (1997), dat door alle landen getekend werd, behalve door de VS. Van de Kyoto-afspraken dat in 2000 de CO₂-uitstoot teruggebracht moest zijn naar het niveau van 1990 kwam niets terecht.

Bedroeg de uitstoot in 1997 23,3 gigaton CO₂, in 2021 bereikte die een recordhoogte van 36,3 gigaton. Dit betreft alleen nog maar de emissie door industriële processen. Je moet wel een onverbeterlijke optimist of mega-verdringer zijn om te geloven dat het nog goed komt met het klimaat en dat de opwarming beperkt blijft tot 1,5 graad C.

On the highway to climate hell

Al tientallen jaren krijgen we met regelmaat via radio, tv en de krant onheilspellend nieuws over klimaatverandering en de gevolgen daarvan. Rapporten van het IPCC, de bestsellers van Al Gore (*Een Ongemakkelijke Waarheid*, 2006), Harald Welzer (*Klimaatoorlogen*, 2009) en Naomi Klein (*No Time*, 2015).

De juridische strijd van Urgenda tegen de overheid. Televisiebeelden van smeltende gletchers en smeltend ijs van de Noord- en Zuidpool, mega-overstromingen en orkanen, grote bosbranden, ontgooijing van permafrostgebieden in Siberië, het stijgen van de zeespiegel en in de zee verdwijnen van kuststroken en eilanden, verwoestijning van landbouwgebieden met als gevolg miljoenen vluchtelingen en grensconflicten. "*We are on a highway to climate hell with our foot on the accelerator*", aldus VN-baas António Guterres (november 2022). Ondanks alle onheilspellende berichten leven wij op vrijwel dezelfde voet voort en doet de politiek niets om het roer om te gooien.

Ook GroenLinks niet geïnteresseerd

In maart 2015 hield de Stichting Stop Luchtverontreiniging Utrecht een informatiebijeenkomst over *No Time* van Naomi Klein, dat toen net vertaald was. Van de ruim van tevoren uitgenodigde Utrechtse raadsleden gaf alleen het raadslid van de Partij voor de Dieren blijk van belangstelling. De raadsleden van GroenLinks, PvdA, D66, SP, CDA, VVD en ChristenUnie schitterden door afwezigheid.

Zeker, er hebben een paar keer stadsgesprekken plaatsgevonden over energie, maar wat er met de uitkomsten daarvan is gedaan, weet niemand, want dat wil en kan het college niet aangeven. Die stadsgesprekken lijken alleen bedoeld te zijn om het college en de gemeente een groen imago te bezorgen, zodat de klimaatvriendelijkheid van het college niet in twijfel getrokken wordt.

Niets dan volksverlakkerij

Feit is dat het college (i.c. GroenLinks-wethouder Van Hooijdonk) nog steeds beweert de door Eneco opgestelde kwaliteitsverklaring (rendement stadsverwarming) niet te mogen weigeren en dat het college nog steeds een voorstander is van het stoken van biomassa voor de stadsverwarming. Feit is ook dat het college en een meerderheid van de raad kiest voor verdichting (vervangen laagbouw door hoogbouw), wat niet alleen een enorme verkwisting (sloop) is van grondstoffen en energie, maar ook leidt tot een veel grotere energievraag per m2 vloer. Immers voor hoogbouw is zwaardere fundatie nodig, zijn liften en pompen nodig, is er minder ruimte voor zonnepanelen en neemt het afkoelend buitenoppervlak toe. *"Hoogbouw is niets anders dan het stapelen van mensen om meer financieel profijt uit een m2 land te halen die in privaat bezit is"* (<http://ronaldrovers.nl/hoogbouw-nergens-goed-voor/>)

Onnodig te zeggen dat verdichting ten koste gaat van bomen die voor schaduw en het opvangen van CO2 erg belangrijk zijn. Het college beloofde 60.000 extra bomen in 2040, maar dat blijkt volksverlakkerij. Er is en wordt geen geld voor uitgetrokken, er worden geen plannen voor gemaakt en binnen de bebouwde kom is er, zeker gezien de plannen om te verdichten, helemaal geen ruimte voor. En er worden nog steeds heel veel kerngezonde bomen gekapt om verdichtingsplannen te realiseren.

Waarom komen wij niet in opstand?

De vraag die al deze onheilstijdingen oproepen, is: waarom komen wij, gewone mensen, niet massaal in opstand tegen de regering, tegen het gemeentebestuur en tegen politieke partijen die de macht hebben en weigeren serieuze maatregelen te nemen om de uitstoot van CO2 terug te dringen en ons in plaats daarvan proberen wijs te maken dat we steeds minder CO2 uitstoten?

"Het aantal elektrische voertuigen nam toe met 36 procent ten opzichte van 2019", staat er juichend in het Utrechtse Duurzaamheidsverslag 2020, zonder te vermelden dat de elektriciteit voor die voertuigen vooral wordt opgewekt door kolen- en gascentrales.

"Het aantal aangelegde groene daken nam toe tot 433", staat ook in het verslag. Utrecht telde in 2021 159.670 woningen, dus 433 is niets om over op te scheppen. Utrecht pleit voor hernieuwbare energie, maar die bestaat in de praktijk voor het grootste deel uit verbranding van biomassa (bomen die aangevoerd worden uit landen als Polen, Canada, de VS).

Bij de berekening van het totale energiegebruik door de gemeente (inclusief bedrijven en inwoners) wordt niet meegerekend de energie die nodig is voor de productie van staal, glas, beton, stenen, steenwol en andere bouwmaterialen, die niet in Utrecht geproduceerd worden. Per saldo is er geen sprake van dat ons energiegebruik en onze CO2-uitstoot afneemt, laat staan in de buurt komt van dat in 1990. En dan is de uitstoot nog niet eens meegerekend die samenhangt met wat Utrechters in de winkel en op internet kopen en voor een groot deel in lage-lonen-landen wordt geproduceerd en verbouwd.

Naomi Klein pleit in *No Time* voor bewegingen van onderop en burgerlijke ongehoorzaamheid. Overheden en politieke partijen die in regeringen en colleges zitten of willen zitten, dansen naar de pijpen van energiereuzen, het grote bedrijfsleven en projectontwikkelaars die goede relaties hebben met de ambtelijke bureaucratie en veel geld om te lobbyen en met geschenken te strooien. Eneco (opgekocht door Mitsubishi) kan zich verheugen in de onvoorwaardelijke steun van het college,

hoewel stadsverwarming niet alleen heel duur is, maar ook erg klimaatonvriendelijk ivm grote warmteverliezen door transport en het schandalige gebruik van biomassa als brandstof.

Waarom accepteren wij als bewoners dat het college de energie- en warmtevoorziening overlaat aan een multinationale monopolist, waarvan het de kwaliteitsverklaring niet eens wil controleren?

Waarom accepteren wij als bewoners dat het college en een meerderheid van de raad weigert mee te werken aan een publieke discussie over de RSU (verdichting) en hoogbouw?

Waarom laten wij ons door de gemeente wijsmaken dat Utrecht het best goed doet voor wat betreft het terugdringen van CO₂, terwijl de uitstoot van CO₂ in de gemeente helemaal niet afneemt, maar juist toeneemt, vooral door het gedwongen gebruik van Eneco's stadsverwarming en door de uitvoering van ambitieuze ruimtelijke plannen (verdichting en hoogbouw)?

Fatalisme, verdringing en misleiding

Dat Utrechters geen actie voeren tegen het ontbreken van een serieus klimaatbeleid van de gemeente en tegen de onwaarschijnlijke voorstelling van zaken die de gemeente geeft als zou de uitstoot in Utrecht van CO₂ afnemen, valt te verklaren uit een combinatie van factoren.

Fatalisme.

Actie voeren tegen de gemeente vergt veel tijd en energie, terwijl het de vraag is of je er wat mee bereikt. De eerder genoemde Stichting Stop Luchtverontreiniging Utrecht heeft met zijn acties alleen bereikt dat de gemeente meer luchtkwaliteitspecialisten in dienst nam om dikke rapporten te schrijven, waaruit moest blijken dat de lucht steeds schoner werd. En dat er dus nog meer wegen aangelegd konden worden zonder dat de EU-normen voor NO₂ en fijnstof zouden worden overschreden.

Precies zoals de gemeente nu specialisten laat schrijven dat Utrecht in 2030 klimaatneutraal zal zijn ondanks alle geplande hoogbouwplannen. Dat je met inspraak en actievoeren niets bereikt (zolang dat niet massaal gebeurt!) doet de meeste mensen beslissen om daar hun tijd niet mee te verdoen. "Het helpt allemaal niets en dus kun je net zo goed niets doen".

Verdringing.

Niet in opstand komen terwijl je vrijwel dagelijks via de radio, tv en de krant op de hoogte wordt gebracht van klimaatgerelateerde rampen, geeft een ongemakkelijk gevoel. Moet ik niet toch wat doen? Kan ik het maken om niks te doen, tegenover mijn kinderen, tegenover mensen in landen die door orkanen en overstromingen geteisterd worden? Niets doen resulteert in meer of minder sluimerend schuldgevoel. Dat gaat niet weg als je zelf klimaatneutraal probeert te leven, want dat is maar een druppel op een gloeiende plaat.

Om maar minder last te hebben van dat ongemakkelijke gevoel nemen mensen hun toevlucht tot gedachten waarmee ze hun gedrag voor zichzelf en anderen kunnen recht praten: we zijn op de goede weg, het valt allemaal wel mee, die overstromingen en orkanen hebben niets met klimaatverandering te maken. Of wat minder vaak naar programma's over klimaatverandering kijken. De ernst van het klimaatprobleem wordt verdrongen om daar niet voortdurend over in te zitten.

Misleiding.

De overheid doet er alles aan om ons ervan te overtuigen dat we op de goede weg zijn. In het coalitieakkoord 2014-2018 stond dat de gemeente uiterlijk in 2030 klimaatneutraal moest zijn. In 2018 werd dat "zo snel mogelijk".

De gemeente heeft ruim honderd voorlichters en een heel leger ambtenaren om ons en de media ervan te overtuigen dat de gemeente daar alles aan doet en dat Utrecht voorop loopt in Nederland en EU. Ondertussen werpt de gemeente zo veel mogelijk barrières op tegen kritische pottenkijkers en bewoners die echte inspraak willen. Een referendum over de Ruimtelijke Strategie 2040 (veel blabla over klimaat zonder concrete klimaatdoelstellingen) werd geweigerd.

Kortom, wie wil geloven dat het allemaal wel meevalt en dat het niet nodig is actie te voeren, wordt door gemeente van harte in die opvatting gesteund.

We are on a highway to climate hell with our foot on the accelerator", aldus VN-baas António Guterres (november 2022), maar volgens ons college, onder aanvoering van GroenLinks, gaat het de goede kant op en komt het wel goed. Is Utrecht in 2030 nog niet klimaatneutraal, dan toch zeker in 2050 (als het misschien al te laat is).

Geen inspraak maar actie

Voor wie niet bij de pakken neer wil zitten en niet rond wil lopen met het ongemakkelijke gevoel niets te doen, is de vraag: wat dan en hoe?

Wat veel redelijke burgers maar moeilijk kunnen geloven, is dat redelijke argumenten voor de politiek en de gemeente helemaal niet tellen. Dat kunnen ze zich, redelijk als ze zelf zijn, niet voorstellen. Toch is het echt zo.

Argumenten die ingaan tegen de plannen van de gemeente worden op het stadhuis domweg niet gelezen, publieke discussies worden uit de weg gegaan. Het schrijven van inspraakreacties en van notities om raadsleden te informeren, heeft dus geen enkele zin.

De gemeente en de politiek moedigen ons echter aan om dat wel te doen, want inspraak en participatie zorgen ervoor dat boze burgers niet gaan demonstreren.

Zienswijzen en inspraak leiden zelden of nooit tot aanpassing van een besluit, want de gemeente pleegt pas gelegenheid tot inspraak en tot het indienen van zienswijzen te geven als een besluit praktisch vaststaat en er al overeenkomsten met projectontwikkelaars zijn gesloten.

Raadsinformatieavonden en inspraakbijeenkomsten worden door de gemeente zo georganiseerd dat ambtenaren en projectontwikkelaars eindeloos aan het woord zijn en burgers hun verhaal in twee minuten moeten afraffelen of helemaal niet aan het woord komen.

Kortom, inspraak en participatie in Utrecht zijn wat Herbert Marcuse (1965) noemde vormen van 'repressieve tolerantie' of, om het gewoon Nederlands te zeggen: een fopspeen. Burgers doen er dus goed aan de door de gemeente georganiseerde inspraak te weigeren. Maar wat dan?

In 2007 stelde het college voor de kapvergunning af te schaffen. Er zou een lijst moeten worden gemaakt van 9.000 waardevolle bomen en de bomen die daar niet op stonden, mochten zonder vergunning worden gekapt. Utrecht telt ca. 140.000 bomen en boompjes, wat heel weinig is: nog geen halve boom per inwoner.

Het voorstel riep een golf van verontwaardiging op. Raadsleden werden overspoeld met boze mailtjes. Dat hielp, want de raad verwierp het voorstel. Wat dit voorbeeld duidelijk maakt, is dat raadsleden wél gevoelig zijn voor wat burgers vinden, als het er maar genoeg zijn én als ze hun boosheid niet onder stoelen of banken steken.

Belangrijk is raadsleden persoonlijk op hun gedrag in de raad aan te spreken. Ze worden bewerkt door fractieleden, ambtenaren, corporaties, door de gemeente ingehuurde adviesbureaus en wethouders. Als ze niet tegelijk ook door verontruste en boze burgers worden bewerkt, legt de mening van burgers geen enkel gewicht in de schaal. Raadsleden moeten niet de kans krijgen om niet naar ons te luisteren. Ze zijn gekozen en worden betaald om dat wél te doen.

Vóórdat de overheid door het inzetten van welzijnswerkers en participatie-experts inspraak ging organiseren, plachten burgers hun participatie zelf ter hand te nemen door middel van buurt- en actiecomités. En vaak met succes. Dat grote delen van de binnenstad niet zijn gesloopt en niet alle singels zijn gedempt (de raad was akkoord!) is te danken aan de strijd van burgers tegen plannen van de gemeente. Ook Lombok en veel andere buurten rond de binnenstad zouden gesloopt zijn als burgers zich daar niet tegen hadden verzet. Hét bewijs dat actievoeren helpt.

Het is niet zonder reden dat de gemeente inspraak is gaan institutionaliseren. Die reden is dat de gemeente de uitkomst daarvan naar haar hand wil zetten, zodat burgers de door gemeente samen met projectontwikkelaars voorbereide plannen niet langer kunnen dwarsbomen of vertragen.

Hoe deden we dat, actievoeren, vóórdat de inspraak door de gemeente werd ingevoerd? We zijn het verleerd, we hebben ons het initiatief af laten nemen. Maar wat let ons om weer buurtcomités en actiecomités op te zetten? Comités die als doel hebben de gemeente en de politiek kritisch te volgen. Die zo nodig bezwaar en beroep instellen tegen besluiten om bomen te kappen. Tegen besluiten waarmee het college ongelimiteerd woningen omzet naar lucratieve kamerhuur en betaalbare huurwoningen onttrekt aan de woonbestemming om ze te kunnen slopen. Tegen besluiten van het college om energievervlindende hoogbouw te realiseren en wegen te herinrichten, waarvoor enorm veel bomen moeten worden gekapt.

Wat let ons om weer buurtbijeenkomsten te organiseren om informatie uit te wisselen en raadsleden ter verantwoording te roepen, leden van de raad te bestoken met kritische mailtjes. Met de hele buurt op de tribune gaan zitten van de gemeenteraad als daar bezwaren van de buurt besproken worden. Ludieke acties en protestevenementen op touw te zetten. Dat dat gaat helpen, staat vast. Als we maar met veel zijn. We beschikken inmiddels over whatsapp en internet, dus zo moeilijk is het niet. Zolang wij ons maar niet voor het karretje van politieke partijen en politieke baantjesjagers laten spannen en ons niet laten verleiden om met de gemeente samen te werken! Niets doen omdat het toch niet helpt, is dus geen excuus.

Actievoeren tegen klimaatverandering, tegen het slopen van betaalbare woningen en het nodeloos kappen van bomen is burgerplicht.

Laten we van 2023 een actiejaar maken!

Stichting Klimaat030
klimaat030@freedom.nl
www.klimaat030.nl

Utrechtse Bomenstichting
info@utrechtsebomenstichting.nl
<http://www.utrechtsebomenstichting.nl/>

Stichting Utrechtse Prachtwijken
(zet zich in tegen sloop en verdichting)

www.utrechtanders.nl
webmaster@utrechtanders.nl